MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
ANNA FELICE

Seduta tat-22 ta' Jannar, 2014

Citazzjoni Numru. 80/2004

Assistance and Rescue Officer Saviour Chircop

vs

Assistance Rescue Officer Massimo Cassar;
Dipartiment tal-Protezzjoni Civili

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni mressqa minn Saviour Chircop u Marisa Cassar, li permezz taghha, wara li ppremettew illi:

Fit-3 ta’ Frar 2002, waqt li l-attur, bhala parti mix-xoghol u dover tieghu, hu kien fil-vettura Nru. GVH 475 li kienet tinsaq mill-konvenut Massimo Cassar.

Waqt li l-istess vettura, li tappartjeni lid-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili, hi u niezla n-nizla tax-Xemxija f’San Pawl il-Bahar, is-sewwieq tilef il-kontroll tal-istess vettura

bir-rizultat li din spiccat tahbat ma’ hajt fuq ix-xellug taghha u ddendlet ghal isfel, bi hsara estensiva fuqha.

L-attur, li kien fil-gabina, spicca mtajjar ghal isfel bir-rizultat li wegga’ gravement u kien fil-periklu tal-mewt u baqa’ permanenti parzjalment dizabilitat.

Ghall-incident kienu jahtu l-konvenuti (jew min minnhom) minhabba imprudenza, negligenza, imperizja u inosservanza tar-regolamenti.

Il-konvenuti msejha biex ihallsu (jew min minnhom) id-danni lill-istanti baqghu inadempjenti.

Talbu l-konvenuti jghidu ghalfejn din l-Onorabbli Qorti m’ghandhiex:

Tiddikjara lill-konvenuti (jew min minnhom) responsabbli ghall-incident imsemmi u ghad-danni li soffrew l-istanti b’rizultat tal-istess u dana ghar-ragunijiet imsemmija.

Tillikwida l-istess danni okkorrendo bl-opra ta’ periti nominandi.

Tikkundanna lill-konvenuti (jew min minnhom) biex ihallsu lill-istanti dak il-kwantum hekk dikjarat bhala dovut in linea ta’ danni.

Bl-ispejjez komprizi dawk tal-ittra ufficjali tad-19 ta’ Dicembru 2003 u dik tal-21 ta’ Jannar 2004 u **bl-imghax** skont il-Ligi kontra l-konvenuti (jew min minnhom) li huma ngunti ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet ta’ Massimo Cassar, li in forza taghha eccepixxa illi:

It-talbiet attrici rivolti fil-konfront tal-esponenti ghandhom jigu respinti bl-ispejjez kontra l-istess atturi, stante illi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, u dan peress illi l-esponenti ma kien bl-ebda mod responsabbli ghall-

incident mertu ta’ din il-kawza, u dan kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Isegwi ghalhekk illi l-esponenti mhuwiex responsabbli ghad-danni allegatament sofferti mill-atturi, u ghaldaqstant m’ghandux jigi ordnat illi jhallas ebda danni li jistghu jigu likwidati favur l-atturi.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri permessi mil-Ligi.

Rat id-dikjarazzjoni tal-istess Massimo Cassar.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tad-Direttur tal-Protezzjoni Civili, li in forza taghha eccepixxa illi:

Preliminarjament, icc-citazzjoni ma gietx innotifikata kif tirrikjedi l-Ligi fl-Art. 181B (3) tal-Kodici ta’ Organizzazzjoni u Procedura Civili lill-Avukat Generali u ghalhekk iz-zmien ghall-prezentata tal-eccezzjonijiet da parti tal-eccipjent ma bediex jiddekorri qabel din in-notifika.

Subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, id-danni allegatament sofferti mill-attur ma kinux dovuti minhabba imprudenza, negligenza, imperizja u inosservanza tar-regolamenti da parti tal-eccipjent izda graw b’konsegwenza ta’ accident u ghalhekk l-eccipjent mhuwiex responsabbli taghhom.

Huwa ma ghandux ibati spejjez.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-istess Direttur.

Semghet ix-xhieda.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat in-noti ta’ sottomissjonijiet tal-attur u tal-konvenut Cassar.

Innotat illi d-Direttur tal-Protezzjoni Civili ma ressaqx sottomissjonijiet bil-miktub ghalkemm moghti l-fakolta’ li jaghmel dan kif verbalizzat fis-seduta tas-27 ta’ Mejju 2010.

Rat li l-kawza thalliet ghas-sentenza.

Ikkunsidrat illi permezz ta’ din il-kawza, l-atturi qed jitolbu li l-konvenuti, jew min minnhom jigu dikjarati responsabbli ghad-danni li sofra Saviour Chircop meta kien involut f’incident waqt li kien riekeb vettura tad-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili.

Jirrizulta illi fit-3 ta’ Frar 2002 fis-2.00am, l-attur, li jahdem bhala Assistance and Rescue Officer mad-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili kien rikeb fuq vettura tat-tifi tan-nar IVECO GVH-475 misjuqa mill-konvenut Massimo Cassar. Kienu ghadhom kif telqu mill-istazzjon fix-Xemxija. Fin-nizla, il-vettura habtet go hajt mal-genb tat-triq u spiccat imdendla ghal isfel. L-attur tar minn fejn kien riekeb u spicca wiccu ‘l isfel fil-bahar. Ingibed mill-bahar minn Massimo Cassar stess. Rizultat ta’ dan l-incident huwa sofra dizabilta’ permanenti kemm fizika kif ukoll psikika.

Ghar-rigward tal-eccezzjonijiet preliminari tad-Direttur tal-Protezzjoni Civili, din il-Qorti qieghda tqis li ma saret ebda insistenza fuqhom. Id-difensuri tal-imsemmi Direttur baqghu isegwu l-kawza regolarment u jressqu x-xhieda. Kif diga’ ntqal, ghazlu li ma jressqu ebda sottomissjonijiet finali.

<u>Responsabilta’ ta’ Massimo Cassar</u>

Massimo Cassar, konvenut, kien qieghed isuq il-vettura nvoluta. Kienet ghamlet ix-xita u t-triq kienet bit-tajn minhabba xoghol ta’ kostruzzjoni li kien qed isir f’dawk l-inhawi. Huwa jixhed hekk:

“*Jiena qbadt in-nizla tax-Xemxija u peress li t-triq kienet xi ftit imxarrba u naf li hemmhekk f’temp ta’ sitt xhur kienu saru 2 incidenti bil-vetturi taghna fl-istess nizla u dan peress li zgidjaw jiena kont qed insuq bil-mod nghid li*

skidding ma sarx hemm fin-nizla tax-Xemxija izda kienu saru f'ambjenti differenti jigifieri l-Furjana u l-Imsida minhabba dawk l-incidenti u peress li t-triq kienet imxarrba jiena kont qed insuq il-vettura tieghi bil-mod."

Jghid ukoll:

"*Jien kif ghidt, kont qed insuq bil-mod u kont qed insuq in low gear peress li karozza bhal dik mhijiex facli li zzommha.*"

L-attur innifsu m'ghandu ebda memorja ta' kif sehh l-incident. Kull ma jaf huwa li stenbah fl-I.T.U. tal-isptar San Luqa.

Joseph Zammit, li kien mahtur mill-Magistrat inkwirenti biex jassisti lill-Perit Legali Dr. Joseph Micallef Stafrace ezamina l-vettura. Xehed viva voce quddiem din il-Qorti diversament presjeduta. Jiddikjara car u tond illi "*lilna ma rrizultalniex speed eccessiv*".

Din il-Qorti fuq kollox tqis illi kieku fire engine mghobbija bl-ilma habtet wara li tkun misjuqa b'velocita' ma kinitx tieqaf imdendla ma' hajt ta' ftit filati imma kienet tibqa' niezla ghal isfel. Il-momentum li kien jirrizulta kien iwassal ghal tragedja ferm akbar milli fil-fatt gara.

Il-Qorti fliet minuzzjozament il-provi kollha prodotti u ma ssibx li ghandu xi htija s-sewwieq.

<u>Responsabilta' tad-Direttur tal-Protezzjoni Civili</u>

In linea ta' principju huwa kostantement ritenut minn dawn il-Qrati li f'cirkostanzi ta' impjieg, l-obbligi ta' min ihaddem biex ihares lill-impjegati tieghu minn kull infortunju huma ben noti. Gurisprudenza estensiva u kostanti ta' din il-Qorti jissenjalaw u jenfasizzaw fost affarijiet ohra, l-obbligu ta' min ihaddem li jipprovdi post tax-xoghol sigur, attrezzi u ghodda adegwati, sistema ta' xoghol sigura, tahrig adegwat u supervizjoni adegwata. Il-Qorti tissenjala f'dan il-kuntest bhala partikolarment rilevanti s-sentenzi moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza "Scicluna

vs T.N. Waterproofing" (deciza fl-20 ta' April 2007), "Cini vs Wells" (deciza fid-29 ta' Mejju 2001), "Grech vs Bugeja" (deciza fid-9 ta' Ottubru 2009) u "Mallia vs Mizzi" (deciza fid-9 ta' Ottubru 2003).

Il-Qorti qieset il-fatti kollha kif pruvati permezz tax-xhieda prodotti fid-dawl tal-insenjament ta' dawn il-Qrati u jirrizulta li l-agir tad-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili ma kienx wiehed ta' "bonus paterfamilias" kif kien mehtieg li jkun.

Jirrizulta illi l-fire engines li kienu qed jintuzaw kienu ngiebu Malta ghall-habta tal-1998. Jirrizulta wkoll illi t-tyres tal-vetturi kienu qeghdin ikunu kawza ta' problemi fis-sewqan tal-istess vetturi.

Massimo Cassar, konvenut, kif diga' ssemma aktar 'il fuq, kien konxju tal-fatt li l-vetturi kienu qed jirriskontraw sitwazzjonijiet ta' skiddjar (ara bran tax-xhieda fuq kwotata).

Natalino Bezzina, station officer xehed hekk:

"*Wara dan l-incident naf li r-roti ta' quddiem tal-vettura nbidlu. Ghamilna hekk peress illi qabel l-incident ahna kellna complaints minghand id-drivers illi l-vettura kienet qed tiskiddja. Fil-fatt, il-complaints li kellna mhux in konnessjoni ta' din il-vettura, pero' fil-kuntest tal-vetturi li kellna fl-istation tax-Xemxija. Naf illi kellna problema fl-inhawi hemmhekk peress illi kien qed isir construction work hdejn in-nizla tax-Xemxija. Kien qed johrog hafna tafal minn hemm u l-vetturi kienu qed jiskiddjaw. F'dawk iz-zminijiet, fil-fatt, kien hemm numru ta' incidenti rizultat tal-fatt li l-vetturi kienu qed jiskiddjaw. Meta sehh l-incident, it-tyres kienu ghadhom dawk originali li giet bihom il-karozza meta nxtrat mid-dipartiment.*"

In kontroezami jkompli:

"*Anke in konnessjoni ma' din il-vettura, kienu jidhlulna rapporti illi l-vettura kienet skiddjat f'xi post waqt li kienu sejrin jew gejjin mix-xoghol. Generalment dan l-iskiddjar*

isir dejjem fil-bidu tal-vjagg taghhom jigifieri kif il-vettura tohrog mill-istation."

George Micallef, ukoll Assistance and Rescue Officer jixhed hekk:

"*Fl-2001 jiena kelli incident bil-bowser l-Imsida, ridna nixghelu l-storm alarm ta` Birkirkara, tlaqna mill-Furjana, kif wasalna vicin il-Bank of Valletta tal-Msida. F`hin minnhom it-truck skiddja qisu sab xi diesel jew xi zejt. Dak il-hin immaginajt hekk jien. Xita ftit kien hemm hafifa, naqra bil-mod. Inqabad mal-bankina u habat mal-bankina u l-bowser inqalgheb fuq in-naha tal-passiggier.*"

Minn dan kollu jirrizulta lill-Qorti li d-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili kien konxju li l-vetturi kienu qed jirriskontraw problemi ta' skiddjar, partikolarment f'cirkostanzi meta t-triq tkun imxarrba, imqar ftit. Tenut kont tac-cirkostanzi li fihom jinstaqu dawn il-vetturi, u cioe' f'cirkostanzi ta' urgenza fejn il-heffa hija fin-natura stess tax-xoghol, din il-Qorti tqis li d-Dipartiment naqas meta, ghalkemm kellu dan l-gharfien, naqas milli jiehu l-passi mehtiega biex jigu evitati incidenti. Ghalhekk din il-Qorti ssib li ghandu jitqies responsabbli ghall-akkadut.

<u>Danni</u>

L-Art. 1045 tal-Kodici Civili jipprovdi illi:

"***1045.*** *(1) Il-hsara li l-persuna responsabbli ghandha twiegeb ghaliha, skont id-dispozizzjonijiet ta' qabel, hija t-telf effettiv li l-ghemil taghha jkun gieb direttament lill-parti li tbati l-hsara, l-ispejjez li din il-parti setghet kellha taghmel minhabba l-hsara, it-telf tal-paga jew qligh iehor attwali, u t-telf ta' qligh li tbati 'l quddiem minhabba inkapacita' ghal dejjem, totali jew parzjali, li dak l-ghemil seta' jgib.*

(2) Is-somma li ghandha tigi moghtija ghal din l-inkapacita' tigi stabbilita mill-qorti, wara li tqis ic-cirkostanzi tal-kaz, u b'mod partikolari, ix-xorta u grad ta' inkapacita' ikkagunata, u l-kondizzjoni tal-parti li tbati."

Kif irriteniet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza "Borg vs Muscat" (deciza fid-9 ta' Jannar 1973):

"*L-iskop tal-hlas tad-danni huwa dak li terga' tpoggi lil min ikun soffrihom fil-pozizzjoni daqs li kieku huwa ma gralu xejn.*"

<u>Danni</u>

Konsegwenza ta' dan l-incident, Saviour Chircop ma setax jahdem overtime. Tilef ukoll allowances moghtija lill-persuni li jahdmu fix-xoghol tieghu, "allowances" ghall-Hdud u Btajjel pubblici kif ukoll dhul minn xoghol part-time li kien jaghmel. Dawn flimkien ilahhqu l-ammont ta' €7,573. Il-Qorti tqis li ta' dawn ghandu jigi risarcit.

<u>Lucrum cessans</u>

L-esperti medici kkonkludew separatament illi Saviour Chircop sofra dizabilta' permanenti. Il-kirurgu ortopediku Mr. Ray Gatt stabilixxa dizabilta' ta' 20%, it-Tabib Stephen Mattocks, urologu, min-naha tieghu wasal ghall-grad ta' 25% u l-psikjatra Dr. John Mifsud grad ta' dizabilta' psikika ta' 50%. Ma ngabet lill-Qorti ebda raguni li twassalha tikkonkludi li dawn ir-rizultanzi huma rragjonevoli u ghalhekk il-Qorti m'ghandhiex twarrabhom.

Il-Qorti ma tistax ma tapprezzax l-entita' tal-konsegwenzi partikolarment in vista tal-eta' zghira tal-imgarrab li minbarra d-debilita' fizika qieghed isofri wkoll minn debilita' konsiderevoli psikika.

In-natura tal-problemi li qed isofri minnhom l-attur zgur ser ihallu effett dejjiemi serjissimu fuq kull aspett ta' hajtu. Il-Qorti tirreferi partikolarment ghar-rapport tal-psikjatra li jispjega dettaljatament is-sitwazzjoni ahharija tal-imgarrab.

Madanakollu, ghall-kuntrarju ta' dak li jsostni l-attur fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu, din il-Qorti mhijiex ser taghmel l-ezercizzju matematiku semplici li tghoddhom

flimkien. Ikun irragjonevoli tqis li tezisti dizabilta’ ta’ 95% f’persuna li, wara kollox, qieghda f’pozizzjoni llum li tahdem fl-impjieg li kellha fiz-zmien tal-incident. Dan premess, pero’, jibqa’ l-fatt li d-dizabilta’ hija serjissima u l-Qorti qieghda tiffissaha fil-grad ta’ 60%.

Fiz-zmien tal-incident, l-attur kellu l-eta ta’ 33 sena u ghaldaqstant, il-Qorti qieghda taddotta multiplier ta’ 25.

Il-qliegh tal-attur fis-sena ta’ qabel l-incident kien ta’ madwar €20,000, dan bejn l-impjieg principali tieghu maghdud mal-qligh mill-impjieg part-time. Ta’ dawn huwa gab provi sufficcjenti. Ma’ dan l-ammont, il-Qorti ser izzid 10% ghall-possibilta’ ta’ zidiet fil-qligh fil-futur.

Ghalhekk,

Lucrum cessans: 22,000 x 25 x 60% =	330,000
Damnum emergens:	7,573 +
Total:	337,573

Mhuwiex ser isir tnaqqis ghar-rigward tal-“lump sum payment” stante li l-incident gara fl-2002.

Ghaldaqstant, il-Qorti taqta’ u tiddeciedi billi, filwaqt li tilqa’ l-eccezzjonijiet ta’ Massimo Cassar u ghalhekk tichad it-talbiet fil-konfront tieghu, tilqa’ t-talbiet fil-konfront tad-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili u tiddikjara li l-imsemmi Dipartiment kien jahti ghall-incident li gara fit-3 ta’ Frar 2002; tillikwida l-ammont ta’ danni fl-ammont ta’ tliet mija u sebgha u tletin elf hames mija u tlieta u sebghin ewro (€337,573); tikkundanna lid-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili jhallas lill-atturi s-somma ta’ tliet mija u sebgha u tletin elf hames mija u tlieta u sebghin ewro (€337,573).

L-ispejjez tal-kawza jithallsu kollha mid-Dipartiment tal-Protezzjoni Civili.

IMHALLEF

DEP/REG

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------